

Jordi Díaz Lucea,
*Llicenciat en Educació Física,
Professor agregat de Secundària i Batxillerat.*

L'AVALUACIÓ DE L'EDUCACIÓ FÍSICA EN EL TERCER NIVELL DE CONCRECIÓ DE LA REFORMA EDUCATIVA

Resum

El present article tracta de l'educació física en el darrer nivell de concreció del Disseny Curricular per a la Reforma Educativa. Centrat en el tercer nivell d'especificitat d'aquesta, pretén analitzar i descriure tots i cadascun dels diferents aspectes que han de ser motiu d'avaluació en la nova proposta. Igualment, la situació en el temps i la determinació dels diferents moments en què aquesta ha de ser realitzada perquè tingui un veritable sentit formatiu és un altre dels aspectes tractats. Finalment, orienta al professor en com ha de ser el procés avaluador en funció de les diverses variables analitzades.

No és, no pretén ser, una seqüència d'elements i possibles activitats d'avaluació amb un sentit tancat i d'aplicació immediata, sinó que tracta d'oferir al professor una reflexió crítica perquè aquest pugui determinar, d'acord amb les circumstàncies particulars, el què, quan i com de l'avaluació en la seva particular programació d'aula.

Paraules clau: avaluació, educació física, reforma educativa, disseny curricular.

Introducció

El fet d'avaluar és una acció que es dona en tots els àmbits de la societat. L'avaluació en general ha existit sempre i la seva manera de dur-la a terme

ha estat i està en funció de les mateixes necessitats i de l'objecte en si que es pretén valorar. En l'educació és un dels instruments que es conjuguen amb la resta dels recursos que formen tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Avaluar en educació no només és important sinó que és necessari i imprescindible des de diversos punts de vista: L'alumne necessita estar informat dels seus progressos i de la seva evolució; el professor necessita constatar l'eficàcia de la seva acció didàctica; la societat ha de controlar l'eficàcia del sistema educatiu per l'important cost que li representa; etc.

En el nou sistema educatiu, l'avaluació no és un fet aïllat, sinó que forma part integrada d'aquest i és un element necessari i imprescindible. L'avaluació està al servei del projecte educatiu del centre, ha de compartir els mateixos principis fonamentals i col·laborar en la consecució dels objectius que defineix de manera explícita.

En el primer nivell de concreció del Disseny Curricular Bàsic (DCB) es donen les orientacions de com s'han de dissenyar les activitats d'avaluació. També estableix el tipus i el grau d'aprenentatge que s'espera que hagin assolit els alumnes en un moment determinat respecte de les capacitats indicades en els objectius generals. Però és el professor, quan realitza la programació d'aula, el tercer nivell de concreció, el responsable de dissenyar-lo i que s'adapti a les característiques i necessitats específiques de cada situació.

Per tant, les diferents activitats d'avaluació han d'estar incloses en la programació que fa el professor de cada unitat didàctica, unitat de programació o crèdit. Generalment hi hauran més activitats d'ensenyament-aprenentatge que d'avaluació, però aquestes han de preveure tots, o la majoria d'aspectes de les primeres i tenir una coherència amb aquestes.

Hem de recordar que avaluar no és el mateix que mesurar o classificar. L'avaluació és realitzar o emetre un judici de valor sobre el mesurament per tal de, posteriorment, poder prendre les decisions pertinents amb coneixement de causa. Una de les possibles decisions és la d'elaborar una informació o qualificació dels alumnes, però hi ha moltes altres funcions i finalitats que la reforma planteja i que adquireixen una importància notòria. Per tant, no ens hem de limitar a una simple constatació de fets i hem d'utilitzar l'avaluació com a proporcionadora de la informació necessària que permeti confirmar que el camí elegit és el correcte, o bé per reconduir el procés.

En la nova proposta curricular, l'educació física està integrada amb la resta de matèries i continguts que donen forma al nou sistema educatiu.

Això implica que l'avaluació de l'educació física s'ha de regir amb els mateixos principis i procediments que la resta de les matèries. Per a això, cal partir de les orientacions, que a l'efecte de dissenyar activitats d'avaluació es donen en el Disseny Curricular Base. Posteriorment, i prenent com a referència el Projecte Educatiu de Centre i el Projecte Curricular de Centre, el professor

donarà forma didàctica a tot un bloc o mòdul de continguts. Per a això definirà els objectius que vol assolir, seleccionarà els continguts per aconseguir-los, distribuirà en el temps aquests continguts, seleccionarà les estratègies pedagògiques i els recursos més adequats, dissenyarà les activitats d'ensenyament-aprenentatge i les d'avaluació. Aquest cúmul d'accions i responsabilitats, que el professor en general i el d'educació física en aquest cas, ha d'anar plantejant i desenvolupant, fa que se li presentin tota una sèrie d'interrogants en cada una de les decisions que ha d'anar prenent. Però quan s'arriba a l'apartat del disseny o de la selecció de les activitats d'avaluació, s'accentua el problema. Qüestions com:

- Quins aspectes de la motricitat humana he d'avaluar i quins són els instruments més adequats per realitzar-ho?
- Com s'han d'avaluar determinats aspectes més complexos, com la millora de les habilitats esportives o el mateix desenvolupament de la motricitat en general?
- Les activitats d'avaluació que selecciono per a cada cas, són les més correctes i adequades?, quins ins-

truments d'avaluació són els més recomanables?

- En la realització de les proves d'avaluació inverteixo massa temps i això em fa pensar en la seva conveniència. Es necessari realitzar tot aquest procés?, no seria millor destinar aquest temps a l'ensenyament d'altres activitats?
- Que he de fer per individualitzar al màxim l'avaluació i adaptar-la a les necessitats de cada alumne?
- Com he de registrar, emmagatzemar, processar i valorar les dades obtingudes en el mesurament?
- Com he d'avaluar els alumnes que demostren molt d'interès però que no tenen una bona motricitat?, i què he de fer amb els alumnes que tenen una motricitat excel·lent però un interès per l'assignatura deficient?
- Com he de qualificar els alumnes a partir del mesurament i l'avaluació?, i com he de justificar les notes als pares o a la resta de professors?

Són molts els interrogants que se'ns plantegen quan prenem consciència d'intentar realitzar una avaluació coherent i conseqüent amb els propis principis i amb els que proposa la reforma educativa. Tot i que això ens pot sem-

blar un treball excessiu, complicat i fins i tot difícil de dur a terme, no ho és tant si prèviament realitzem una anàlisi i reflexió del que significa tot el procés d'avaluació dins de l'acció didàctica proposada en la Reforma Educativa. L'estudi de cada un dels diferents elements que intervenen o que poden intervenir en l'avaluació, ens ha d'aproximar a un coneixement que possibiliti, en cada moment i circumstància, resoldre qualsevol situació amb què es plantegi. En aquest recorregut, utilitzarem per a això els mateixos enunciats que es recullen en el Marc Curricular, proposats tant per a les activitats d'ensenyament-aprenentatge, com per a les d'avaluació: ¿Què, quan i com avaluar?

Què hem d'avaluar?

Abans d'introduir-nos en l'estudi dels elements objecte d'avaluació en tot el procés d'ensenyament-aprenentatge, és important que ens plantejem per a què avaluem, o el que és el mateix, quines són les funcions bàsiques que ha de complir l'avaluació.

Funcions de l'avaluació

En el context del nou Marc Curricular, l'avaluació representa tota una sèrie d'accions mitjançant les quals podem, en tot moment, realitzar els ajustaments i les adaptacions necessaris en funció de l'evolució o les capacitats dels alumnes. Igualment, aquestes accions han de permetre que puguem determinar si les intencions educatives s'han complert i, si s'escau, fins a quin punt. Des d'aquesta perspectiva, la nova proposta educativa planteja dues funcions bàsiques de l'avaluació:

- a) Progressiu ajustament pedagògic.
- b) Verificació d'haver assolit, i fins a quin punt, els objectius.

Progressiu ajustament pedagògic

A partir de les dades obtingudes en el mesurament, s'han de realitzar els judi-

cis de valor necessari que permetin un ajust de l'acció didàctica continu i progressiu. Sabem que no tots els individus són iguals ni tenen les mateixes capacitats i coneixements, malgrat que aquests es trobin en un mateix curs, nivell educatiu, o bé hagin acabat un cicle complet d'ensenyament. També sabem que el ritme i la capacitat d'aprenentatge varia d'una persona a l'altra. Cada individu té unes característiques pròpies que el diferencien dels altres i que li condicionen el progrés en l'adquisició de nous aprenentatges i coneixements. Aquestes diferències i capacitats fan necessari que l'ajustament pedagògic estigui en funció d'aquestes. El professor ha d'establir els mecanismes per arribar a conèixer-les ja que només d'aquesta manera podrà arribar a desenvolupar un veritable aprenentatge significatiu.

Amb aquesta premissa de les diferents capacitats individuals i del seu coneixement necessari per part del professor, trobem dues vessants en l'aplicació de l'ajust pedagògic. D'una banda, cada vegada que s'inicia una nova etapa educativa, un nou curs, o una nova unitat didàctica, els coneixements que posseeixen els alumnes sobre els continguts són diferents. És tasca del

professor esbrinar el nivell de partida de cada alumne i establir l'ajust pedagògic necessari per iniciar aquesta nova etapa de coneixements i sustentar-los sobre els que l'alumne ja té. Per a això podem recórrer als informes que puguem disposar prèviament dels alumnes, però no sempre tindrem aquesta informació a l'abast. Cal, doncs, realitzar una avaluació inicial que ens doni la informació que necessitem per realitzar aquest ajust. Aquesta funció de l'avaluació justifica plenament la necessitat i la importància de l'avaluació inicial.

L'avaluació inicial l'hem de realitzar sempre que iniciem una nova etapa de coneixements. El contingut d'aquesta i l'objecte d'aquest mesurament, ve determinat en funció dels aspectes que ens interressi conèixer. Es pot tractar d'una avaluació que ens aportï una informació general del nivell de l'alumne; es pot tractar d'una avaluació d'un sector concret de continguts o coneixements; o bé es pot tractar d'una avaluació general o temàtica de determinats aspectes.

L'altre aspecte d'aquesta funció d'ajust pedagògic parteix de la premissa dels diferents ritmes en l'aprenentatge dels alumnes. Aquesta diferència en el pro-

grés de l'adquisició dels coneixements i capacitats fa necessari un seguiment en l'evolució dels alumnes. Petites i successives comprovacions en el procés ens permetran detectar el ritme i l'evolució del nivell de l'aprenentatge dels alumnes. Es tracta doncs, de realitzar avaluacions successives amb un caràcter fonamentalment formatiu que permeti anar ajustant el procés a les necessitats dels diferents ritmes d'aprenentatge. La necessitat i la importància de l'avaluació formativa està plenament justificada per aquesta necessitat d'ajust progressiu.

Una part del treball que representa obtenir aquesta informació de la situació de partida dels alumnes podria quedar reduïda si s'utilitzessin uns fulls de registre on s'especificués cada un dels coneixements sobre els quals ens interessa esbrinar. D'aquesta manera, de vegades, l'avaluació final es pot convertir en un instrument valuós per utilitzar-lo en l'avaluació inicial, completant, en cada cas, els aspectes concrets que es necessiten, o no es disposin. També és recomanable especificar en aquests fulls de registre tot allò que l'alumne ha après i no solament les llacunes i les dificultats que té.

Verificació d'haver assolit, i fins a quin punt, els objectius

No hem d'oblidar que l'origen de la nostra intervenció pedagògica és assolir les intencions educatives proposades al principi d'aquesta. Per tant, quan aquest procés finalitza, hem de verificar si aquestes intencions s'han aconseguit i, en la mesura del possible, fins a quin punt. Aquesta comprovació correspon amb l'avaluació sumativa, és a dir, la que realitzem al final d'un cicle complet d'ensenyança-aprenentatge. La darrera finalitat d'aquesta avaluació sumativa no és, o no hauria de ser, el pronunciament sobre el nivell d'èxit o fracàs dels nostres alumnes en la consecució dels objectius proposats, o la simple emissió d'un informe sobre

els resultats obtinguts per aquests. Hauria de servir per analitzar el nivell d'èxit o fracàs de tot el procés educatiu i per posar els mitjans necessaris que permetin reconduir o plantejar de nou la situació. L'avaluació sumativa adquireix, doncs, dues dimensions importants: com un instrument de control de tot el procés educatiu i com a font d'informació per als alumnes, professors, pares, etc.

Hem dit anteriorment que l'avaluació sumativa pot ser sinònim o complir les funcions de l'avaluació inicial, ja que pot ser utilitzada com a punt de partida per a l'establiment de nous aprenentatges o noves intencions educatives. Si a més respectem la teoria de l'elaboració proposada en el Disseny Curricular del més simple i general al més específic i complex—l'avaluació sumativa serveix per determinar si es posseeixen, i en quin grau, els coneixements necessaris per poder establir els següents.

Finalitats de l'avaluació en general

Les finalitats de l'avaluació són diferents en funció del propi objectiu a avaluar, del moment en què es realitza i de l'àrea específica de coneixement des d'on es planteja.

En general, la finalitat de l'avaluació l'hem d'entendre com una ajuda constant en tot el procés d'ensenyament-aprenentatge, tenint finalitats específiques per a cada un dels elements que intervenen en tot el procés.

Per a l'alumne té fonamentalment una finalitat informativa i orientadora ja que li ha de proporcionar la informació del nivell en què es troba, del seu rendiment, del ritme d'aprenentatge, dels aconsegüiments assolits, etc. També ha d'aportar la possibilitat que l'alumne identifiqui les seves capacitats i habilitats, el seu estat de desenvolupament tant respecte d'ell mateix com de la resta dels companys. La motivació és una altra de les finalitats importants de l'avaluació per a l'alumne. Aquesta s'ha de realitzar sempre a partir dels acon-

següiments assolits i no de les deficiències trobades.

Les finalitats que l'avaluació té en general per al professor són també d'índole diversa: Conèixer el ritme d'aprenentatge dels alumnes, diagnosticar-ne el nivell en totes les seves possibilitats, pronosticar futures possibilitats, agrupar o classificar els alumnes per a l'ensenyament, motivar-los en el seu desenvolupament i aprenentatge, poder assignar qualificacions i emetre informació a pares i professors, etc. L'avaluació com a recurs en l'acció tutorial adquireix una nova dimensió i té una finalitat important en la Reforma Educativa, basada fonamentalment en una orientació escolar, acadèmica, professional i personal per a l'alumne. Aquesta acció tutorial també ha de ser programada i avaluada.

Del procés educatiu, la finalitat última i més important de l'avaluació és la constatació i la revisió de forma contínua de la validesa en l'actuació de cada un dels diferents elements que intervenen, inclosa la pròpia avaluació (metaavaluació). També ha de poder generar les decisions que permeten proporcionar els instruments d'orientació, reforç i recuperació necessaris per aconseguir plenament les intencions educatives en tots els alumnes.

Les finalitats de l'avaluació de l'educació física en cada un dels seus àmbits es descriuen àmpliament en l'article de Domingo Blázquez, en aquesta mateixa revista, el qual realitza una anàlisi de cadascuna d'elles segons diferents àmbits.

Determinació de l'objecte de l'avaluació. A qui s'avalua?

Tradicionalment, l'avaluació se centrava quasi exclusivament en l'alumne i el nivell assolit per aquest en un moment determinat. La pedagogia tradicional per objectius centra la seva importància en la valoració de la consecució, per part de l'alumne, dels objectius plantejats i no en la manera

com aquest els ha d'assolir ni a les diferents capacitats que ha de desenvolupar. Ja hem dit que l'alumne i el resultat final no han de ser els únics elements motiu d'avaluació i que aquesta no és la concepció que proposa en nou sistema educatiu. Entre els diferents models existents per determinar aquests elements susceptibles de ser avaluats, observem, en funció de la seva estructuració, que tots ells inclouen major o menor nombre de variables a tenir en compte.

Una primera anàlisi de les orientacions sobre l'avaluació en la Reforma Educativa adverteix que són diversos els elements a tenir presents. Tots aquests els podem agrupar en base als tres protagonistes del procés educatiu: avaluació de l'alumne, avaluació del procés i avaluació del professor.

Avaluació de l'alumne

Dins del nou currículum de la Reforma, l'educació física, com la resta de les matèries, ha de col·laborar i contribuir al ple desenvolupament de la personalitat dels alumnes. Des de la nostra àrea, dedicarem una part important a educar les capacitats motrius de l'individu, ja que aquestes ens són pròpies i quasi de responsabilitat exclusiva, però la conducta motora no es pot separar d'una concepció integradora del propi cos. D'aquesta manera, l'educació a través del moviment i la seva avaluació corresponent, no es pot reduir a un repertori més o menys ampli d'aspectes perceptius i motrius, sinó que estan implicats tota una sèrie de necessitats de tipus social, afectiu, d'expressió, comunicatives, cognitives, etc. L'oblit de qualsevol d'aquests aspectes afectaria a una avaluació incompleta de l'individu.

Mitjançant la utilització d'una taxonomia podem identificar, i en molts casos arribar a definir quines són les finalitats de l'educació i de l'avaluació en relació amb els diferents àmbits de la conducta humana. Per a l'anàlisi de les variables objecte d'avaluació en l'alum-

ne utilitzarem els àmbits següents: cognitiu, afectiu, social i motor.

1. Àmbit cognitiu.

Es refereix a l'àrea de coneixement, els elements a avaluar, igual que en els altres àmbits, estaran sempre en funció del que s'hagi ensenyat prèviament, des moment de l'avaluació, del nivell dels alumnes i de les pròpies intencions educatives.

L'objecte més important de l'avaluació en aquest àmbit s'ha de centrar en els coneixements que ha d'adquirir l'alumne, de manera genèrica i al llarg del seu pas pel centre escolar, els quals el capaciten per a una futura pràctica esportiva una vegada acabat el període d'escolarització. També són motiu d'avaluació aquells coneixements referents a fets, conceptes i sistemes conceptuals que faciliten o predisposen l'alumne a una autoformació en aquesta àrea.

La proposta següent defineix, de manera global i general alguns dels coneixements sobre els quals es pot avaluar aquest àmbit.

- Coneixements sobre les finalitats i els objectius de l'educació física.
- Coneixements dels diferents continguts de l'educació física.
- Coneixements sobre els diferents elements tècnics, tàctics i reglamentaris dels esports més practicats.
- Coneixements sobre les diferents orientacions i funcions socials que pot complir l'educació física i la seva capacitat per poder seleccionar una pràctica en funció dels propis interessos.
- Coneixements en general de la història i dels fets més significatius de l'esport, com també de la possessió d'una cultura general relacionada amb l'educació física i l'esport.
- Coneixements dels sistemes corporals principals i, de manera general, del seu funcionament, finalitat i repercussió de l'exercici físic sobre aquests.

- Coneixement dels perjudicis que poden provocar certs hàbits en la salut. Igualment, el coneixement dels beneficis que l'exercici físic aporta a l'organisme.

2. Àmbit afectiu.

Aquest és un àmbit poc avaluat i desenvolupat. En el cas de les assignatures de tipus intel·lectual, en general, s'ha prestat més atenció a l'àmbit cognitiu i, en educació física, s'ha centrat l'atenció en l'àmbit motor. No hem d'oblidar que hi ha determinats aspectes de la persona que afecten el seu estat emocional i afectiu, els quals també han de ser avaluats ja que afecten la formació integral de la persona i poden afectar el mateix procés d'ensenyament-aprenentatge. Entre els aspectes possibles de ser avaluats destaquem els següents:

- Nivell de consciència de la pròpia condició física, nivell esportiu i la seva conseqüent acceptació.
- Acceptació de valors i normes establerts.
- Disposició cap a les activitats que es realitzen a classe.
- Resposta als diferents tipus d'estímul i reforç.
- Preferències en relació amb els companys i les regles de convivència.
- Actituds que genera davant de situacions diferents.
- Capacitat d'autocontrol.
- Tipus de caràcter que demostra en diferents moments i situacions.
- Disposició favorable en la superació personal i en l'autoexigència.

3. Àmbit social.

L'àmbit social és un dels aspectes importants de la Reforma Educativa amb tot el que implica d'integració dels alumnes i del procés de socialització d'aquests. El tractament de l'alumne des d'una perspectiva d'integració social, de relació amb els altres, de cooperació, etc. fan que sigui un aspecte important a avaluar. Destaquem els següents:

- Capacitat de comunicar-se, compartir i simpatitzar.
- Integració en la dinàmica del grup.
- Capacitat de cooperació i acceptació en les funcions atribuïdes en el treball d'equip.
- Qualitats de lideratge.
- Nivell de participació en les diverses activitats de tipus col·lectiu.
- Adquisició d'hàbits beneficiosos per a la salut i rebuig dels que puguin resultar perjudicials.

4. Àmbit motor.

L'àmbit motor és el propi de l'educació física i l'avaluació de la nostra assignatura la centrarem bàsicament en aquest àmbit. De tota manera no podem oblidar que són tots els aspectes en conjunt els que ens han d'aportar la informació global i més completa possible sobre els nostres alumnes.

El concepte de motricitat és susceptible de nombroses interpretacions en funció de la perspectiva amb la qual s'abordi. Des de l'educació física i, en aquest cas l'educació física en el procés de Reforma Educativa, hem de partir del convenciment que sí que és possible avaluar-la. El problema sorgeix quan ens plantejem la qüestió següent: Quins són els aspectes que hem i podem avaluar?

Per respondre a aquesta pregunta hem de plantejar l'avaluació de la motricitat des de les seves arrels, des de l'origen mateix en el qual se sustenta i es desenvolupa. Seguint el model proposat per la Universitat de Labal, Quebec (citada per Cazorla, 1984), l'arrel de la motricitat està formada per les estructures perceptives, orgàniques i morfològiques. Per damunt apareixen les qualitats físiques orgàniques, musculars i perceptivo-cinètiques. Finalment, en un tercer nivell apareixen les operacions cinètiques que reuneixen la totalitat dels comportaments motors.

Prenent aquest model i basant-nos en el seu plantejament, podem arribar a especificar les diferents estructures que configuren la motricitat en cada un dels dife-

rents estadis del procés evolutiu de l'individu i planificar la seva avaluació. A continuació es descriuen cada un dels elements que poden ser avaluats.

- a) *Estructures*: Formades pels diferents sistemes corporals. Qualsevol moviment depèn d'ells, del seu estat i nivell de desenvolupament. Generalment la seva avaluació també ha estat encomanada a metges i psicòlegs. Distingim les estructures següents:
 - Perceptives: formades bàsicament per la intereocepció, propiocepció i exterocepció.
 - Orgàniques: formades pels sistemes cardíocirculatori, respiratori, nerviós, digestiu i endocrí.
 - Morfològiques: formades pels ossos, músculs i teixit adipós.
- b) *Qualitats físiques*: Depenen directament de les estructures anteriors i es refereixen a l'expressió més simple del moviment.
 - Sector perceptivo-cinètic: velocitat de reacció, agilitat, coordinació.
 - Sector energètic: potència i resistència dels sistemes anaeròbic i aeròbic, resistència orgànica general o local.

- Sector biomecànic: força, velocitat, potència, flexibilitat, resistència muscular.

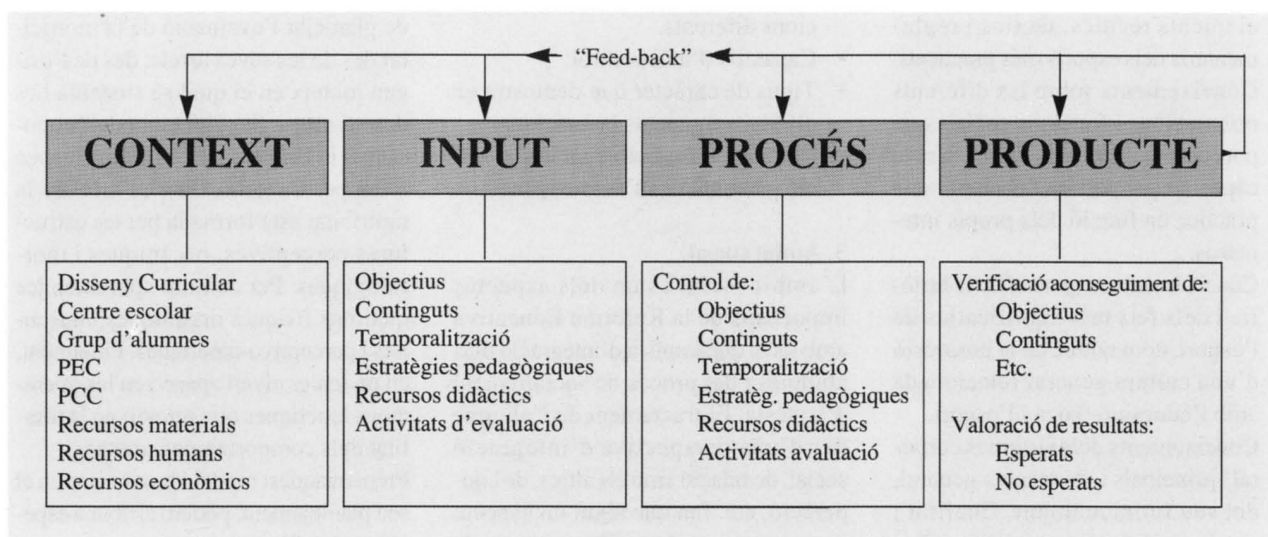
- c) *Comportaments motrius*: Tot i que són objecte de més preocupació en l'educació física, també són les més difícils de poder avaluar. La classificació més tradicional i generalitzada d'aquests comportaments és la següent:
 - Habilitats motrius generals: són les formes més bàsiques de moviment que poden o no estar implicades en habilitats més complexes. Són un exemple d'aquestes habilitats caminar, córrer, llançar, saltar, girar, trepar, rastrejar, etc. Totes elles conformen els esquemes motors bàsics de moviment.
 - Habilitats motrius específiques: són moviments o conjunts de moviments en els quals es persegueix una eficiència en l'acció o realització. En educació física escolar, les més freqüents estan relacionades amb habilitats gimnàstiques i esportives.

que intervenen i dels intercanvis que es produeixen en el propi procés, per determinar quins són o han estat els resultats i fer-los servir com a referències per determinar quins són o han estat els resultats i utilitzar-los com a referència per a constatar si s'han aconseguit, i fins a quin punt, les intencions educatives. En cas contrari, ha de servir per prendre les mesures adequades per tal de poder reconduir la situació per aconseguir les finalitats previstes.

Avaluació del procés

L'avaluació del procés d'ensenyament-aprenentatge ha de partir de l'anàlisi i la reflexió crítica dels diferents elements

Quadre 1.

Per determinar quins són els diferents elements que intervenen en el procés i els intercanvis que es produeixen entre ells, és necessari partir d'una concepció dinàmica i sistemàtica del procés educatiu. Stufflebeam (1979), inspirat en Mitzel, proposa un model de sistema que pot servir tant com a paradigma per a la investigació educativa com per a l'anàlisi i l'avaluació del procés educatiu. Es tracta del famós CIPP (Context, Input, Process, Product), el qual nosaltres intentarem adaptar al nou sistema educatiu per poder realitzar una anàlisi dels elements a avaluar en el procés (vegeu el quadre 1).

En el quadre anterior s'observa el context com a punt de partida en el procés; l'*input* com a posada en marxa d'aquest; el propi procés com a seqüència temporal on es realitza la interacció professor-alumne i té lloc l'acte didàctic i, finalment, el producte resultant de tot aquest procés. A cada una de les variables s'especifiquen els diferents aspectes susceptibles de ser avaluats.

1. Context.

Representa tot el conjunt de factors i situacions en què i a partir del qual i dels seus condicionants, es desenvolupa tot el procés d'ensenyament-aprenentatge. Representa el punt de partida del procés. Els principals elements que el componen i motiu d'avaluació són els següents:

- a) *Disseny curricular*: El propi Disseny Curricular ha de ser motiu d'avaluació en tots i cadascun dels seus components. L'administració té previst crear un organisme que assumeixi aquesta responsabilitat a partir, entre altres coses, de les informacions que els arribin des dels centres escolars.
- b) *Característiques del centre*: Les característiques del centre influeixen de forma substancial en la planificació i en el procés d'aprenentatge, la seva localització i situació en

el barri o població, les característiques arquitectòniques, equipaments de què disposi, etc., són elements d'avaluació i, si és necessari i en la mesura del possible, s'ha d'intentar solucionar les possibles deficiències i mancances. En l'àrea d'educació física, les instal·lacions esportives són un dels recursos principals per al seu desenvolupament eficaç i correcte.

- c) *Característiques del grup d'alumnes*: La procedència, el nivell socioeconòmic, cultural i acadèmic, les motivacions, els interessos, etc., determinen l'elecció dels continguts i influeixen en la programació.
- d) *Projecte Educatiu de Centre*: És la guia que en tot moment ha de regir la gestió del centre en tots els seus aspectes i nivells, la seva avaluació i adaptació a les exigències socials i culturals s'han de tenir en compte.
- e) *Projecte Curricular de Centre*: Entès com el conjunt de coneixements que s'imparteixen en el centre en tots els nivells educatiu, seleccionats pel claustre de professors a partir del primer nivell de concreció i seqüenciats i ordenats modularment en funció de les característiques dels alumnes i del centre. S'han de preveure la seva avaluació i constant adaptació a les necessitats.
- f) *Recursos materials*: El conjunt dels diversos materials i equipaments, la seva suficiència, adequació, utilitat, estat de conservació, etc.
- g) *Recursos humans*: Idoneïtat de les persones per desenvolupar determinades tasques, assumir continguts concrets i específics, la formació, les preferències, etc.
- h) *Recursos econòmics*: La seva suficiència, distribució, utilització, possibles inversions, compres, etc.

2. "Input".

A partir dels condicionants de tots els elements del context, es poden elaborar diverses programacions en

forma d'unitats didàctiques o crèdits. L'*input* representa la definició i la posada en marxa de les intencions educatives. Els elements més importants que s'han de tenir en compte en la programació i l'avaluació són els següents:

- a) *Els objectius*: Plantejats pel professor, són les metes explícites de les intencions educatives. D'aquest aspecte convé avaluar:
 - Si responen a propòsits educatius de rellevància.
 - La seva justificació social.
 - Si responen a les necessitats particulars dels alumnes.
 - La seva continuïtat i temporalització.
 - L'adequació a les característiques psicològiques de l'alumne.
 - La seva derivació de l'estructura lògica del coneixement.
 - La seva relació o vinculació amb els continguts.
- b) *Els continguts*: Entesos com els mitjans a través dels quals es pretén aconseguir els objectius. L'avaluació dels continguts ha de ser en els tres àmbits i s'hi han de presentar: fets, conceptes i sistemes conceptuals, procediments, valors, actituds i normes. D'aquests és important avaluar:
 - Adequació a les característiques i necessitats dels alumnes.
 - Respecte a la seqüència elaborativa en la seva presentació.
 - Si posseeixen significativitat lògica i psicològica.
 - Si estan en l'òrbita cultural dels alumnes.
- c) *La temporalització*: La seva avaluació es refereix a la forma en què es distribueixen els continguts en el temps. Inclou tant la temporalització entre nivells i intranivells com la de la unitat didàctica o crèdit. També és important la valoració de la seqüenciació i ordenació modular del segon nivell de concreció.

d) *Estratègies pedagògiques*: Centrada en l'avaluació de tot el conjunt de recursos que utilitza el professor per desenvolupar l'acció pedagògica. Bàsicament es caracteritzen pel tipus de relacions que s'estableixen entre el professor i els alumnes. En educació física és important avaluar les estratègies següents:

- Adequació de l'estil d'ensenyament.
- Mètode didàctic.
- Tipus de pràctica.
- Formes d'organització i control de la classe.

e) *Recursos didàctics*: Són els diferents mitjans que faciliten la interacció del professor amb els alumnes en el mateix moment de l'acte didàctic i al llarg del procés d'aprenentatge. S'ha d'avaluar:

- Activitats d'ensenyament-aprenentatge.
- Tipus de tasques utilitzades i la seva adequació.
- Formes de motivació i reforç.
- Formes de comunicació i expressió del professor.
- La correcta utilització del material disponible.

f) *Tècniques i instruments d'avaluació*: Consisteix en l'avaluació de les mateixes activitats i procediments d'avaluació que s'utilitzen (metaavaluació).

3. Procés.

L'avaluació del procés fa referència a les diverses avaluacions que successivament i amb caràcter formatiu es realitzen per complir amb la funció principal de realitzar un ajustament pedagògic progressiu de tot el procés. Es realitza sobre els mateixos elements descrits en l'apartat anterior i té un caràcter de control, seguiment i comprovació d'aquests.

4. Producte:

És el resultat final de tot el procés, sol coincidir amb el final d'un cicle com-

plet d'aprenentatges. L'avaluació dels resultats s'ha de centrar en els aspectes següents:

- Verificació de l'aconseguit dels objectius i fins a quin punt.
- Valoració dels resultats (esperats i no esperats).

Avaluació del professor

L'avaluació del professor és una acció poc quotidiana en la pràctica docent tot i ser una necessitat que ha de contribuir en la millora de l'acció didàctica. Concepcions fiscalitzadores i controladores fan que aquesta tasca no es dugui a terme de manera generalitzada. L'avaluació del professor s'ha de concebre amb criteris positius d'orientació, d'estímul i com a part fonamental en la formació permanent d'aquest. Per aquest motiu, és convenient especificar els motius pels quals s'ha d'avaluar al professor els aspectes objecte d'aquesta i els responsables de realitzar-la.

1. S'avalua el professor:

- Perquè és un dels agents més decisius en el desenvolupament del sistema educatiu i necessari per aconseguir un ensenyament autèntic i de qualitat.
- Per contribuir a la seva formació permanent i permetre una reflexió de la seva labor docent.
- Per orientar-lo i estimular-lo en la seva tasca.

2. Del professor es pot avaluar:

Hi ha diverses possibilitats de classificació dels aspectes possibles d'avaluació com també diferents tècniques de recollida de dades per a aquesta. Nosaltres proposem els elements següents:

- Les seves funcions pedagògiques: educadora, instructiva, informativa, tutorial, propedèutica, terapèutica i recuperadora.

- Les accions derivades de les funcions pedagògiques: planificador de l'ensenyament, dissenyador d'activitats específiques, dissenyador d'activitats d'avaluació, animador dels processos didàctics, conductor d'un clima de convivència i treball en l'aula, la seva capacitat orientadora i tutorial, la seva tasca professional en general, la seva participació com a membre en la comunitat educativa.
- El perfil humà: tipus i nivell de formació, caràcter, motivacions, interessos, etc.

3. El professor pot ser avaluat per:

Per acabar aquest apartat de l'avaluació del professor cal especificar qui té la responsabilitat de fer-la. En primer lloc, ha de ser el mateix professor el responsable màxim d'aquesta ja que és ell qui té la major informació a la seva disposició. Els alumnes també han de col·laborar-hi d'una manera objectiva, els companys de claustre, l'equip directiu i possibles observadors externs.

Quan hem d'avaluar?

Al principi, quan ens referíem a l'objecte de l'avaluació, parlàvem en primer lloc les dues funcions principals que ha de complir aquesta. Sense el compliment d'aquelles, l'avaluació s'allunyaria de les intencions que es persegueixen en la Reforma Educativa i, possiblement, aquesta no tindria cap motiu de ser.

La consecució de les dues finalitats — el progressiu ajustament pedagògic i la verificació de l'aconseguit dels objectius —, porta implícita una referència temporal de l'avaluació. La concepció d'una avaluació contínua que inclogui l'avaluació inicial, l'avaluació formativa i l'avaluació sumativa, ha de prevaler en tot el procés educatiu.

El professor ha d'establir en la seva programació les avaluacions pertinents que li aportin la informació del punt de partida dels seus alumnes sempre que iniciï una nova etapa de coneixements o

continguts (avaluació inicial), avaluacions que tinguin com a finalitat el seguiment i l'adaptació del procés formatiu (avaluació formativa) i, en acabar un cicle complet de continguts, la verificació o comprovació d'haver assolit els objectius (Avaluació final).

En el quadre que tot seguit es mostra destaquen algunes de les diverses funcions i situacions susceptibles de ser avaluades especificant el tipus d'avaluació que s'ha de realitzar i determinant el moment més adequat (vegeu quadre 2).

Com hem d'avaluar?

L'avaluació ha de tenir sempre present la seva finalitat formativa, de reajustament constant del procés i centrar-se

en les capacitats més que no pas en les conductes o rendiments dels alumnes. En tractar-se d'una anàlisi de tot el procés hem de fer una distinció entre les diferents activitats que realitzarem, unes estaran enfocades i orientades a l'avaluació del propi procés i permetran al professor poder prendre les decisions necessàries, i, si s'escau, realitzar les modificacions oportunes. Però la majoria d'activitats d'avaluació aniran encaminades a l'avaluació de l'alumne per a la comprovació en l'adquisició de les capacitats proposades i especificades en els objectius. Una primera reflexió sobre com han de ser aquestes activitats d'avaluació fa que ens plantejem la pregunta següent: Com s'articula i s'avalua el desenvolupament de capacitats com a objecte bàsic d'aprenentatge?

Per intentar donar resposta a aquesta qüestió vegem algunes de les característiques del tractament que rep l'avaluació en el nou sistema educatiu.

L'avaluació ha d'estar basada en els mateixos principis de l'aprenentatge significatiu que representa la mateixa reforma. Per tant, s'entén que cal avaluar el que l'alumne ha estat capaç d'aprendre significativament. Les diferents activitats d'avaluació han d'estar inspirades d'acord amb una significació lògica i psicològica per a l'alumne.

És el desenvolupament personal de l'alumne aconseguit a base de plantejaments constructivistes el motiu de l'avaluació. Això implica saber amb antelació els coneixements i les capacitats prèvies que té l'alumne.

L'avaluació no s'ha de centrar exclusivament en el saber sinó que són més importants les capacitats adquirides per l'alumne, entre elles, la capacitat d'aprendre a aprendre.

Això implica que l'avaluació no s'ha de centrar en el resultat final o producte sinó sobre tot el procés i els diferents elements que hi intervenen, no ha de ser l'alumne l'únic objecte de l'avaluació, el professor i el mateix procés també han de ser avaluats.

No és correcte utilitzar un criteri únic i general d'avaluació sinó que cal adaptar l'avaluació a les situacions i necessitats específiques. Un criteri de flexibilitat adaptat a cada moment a l'alumne i al seu context ha de permetre individualitzar al màxim el procés. Els resultats de l'avaluació ens han de permetre poder prendre decisions sobre la millor manera de plantejar o continuar el procés educatiu. No s'avalua simplement per "etiquetar" l'alumne sinó que es fa per poder obtenir-ne els elements que ens permeten poder realitzar un judici rigorós a l'hora de poder prendre aquestes decisions.

En base a tot això, cal dissenyar i realitzar activitats d'avaluació d'acord amb la situació i les necessitats concretes. La referència criterial i no normativa

FINALITATS O SITUACIONS SUSCEPTIBLES DE SER AVALUADES	AVALUACIÓ		
	INICIAL	FORMATIVA	SUMATIVA
Conèixer la situació inicial o de partida de l'alumne			
A l'inici d'una nova seqüència de continguts			
Observar el procés i els canvis que es produeixen			
Analitzar el progrés continu i el rendiment dels alumnes			
Per realitzar un ajust inicial del procés			
A l'inici d'una nova unitat didàctica, curs o cicle			
Per fer un ajust progressiu del procés			
Al final d'una seqüència d'aprenentatges			
Comprovar l'aconseguint i el nivell dels objectius			
Per fer un diagnòstic			
Valorar l'eficàcia dels mètodes i recursos emprats			
Conèixer el grau de capacitats i dificultats de l'alumne			
Motivar i incentivar l'alumne			
Assignar qualificacions als alumnes			
Agrupar o classificar els alumnes			
Informar els pares o professors del rendiment de l'alumne			
Determinar una aptitud o capacitat			

Quadre 2.

			AVALUACIÓ CAPACITATS DE L'ALUMNE REFERIDES A:						
			CONCEPTES, FETS I SISTEMES	PROCEDIMENTS	VALORS, ACTITUDS I NORMES	AVALUACIÓ DEL PROCÉS	AVALUACIÓ DEL PROFESSOR		
PROCEDIMENTS D'OBSERVACIÓ	De verificació	D'apreciació	Observació directa (sense categories prèvies)	Registre d'esdeveniments					
			Observació directa (amb categories prèvies)	SUBJECTIUS	⊕ Llistes de control				
Escales de classificació									
Registre d'esdeveniments									
Mostres de temps									
Registre d'interval·ls									
⊖ Cronometratge									
PROCEDIMENTS D'EXPERIMENTACIÓ			OBJECTIUS	⊖ Examen o prova objectiva					
				Examen escrit					
				Examen oral					
				Entrevista					
				Tècniques sociomètriques					
				Proves d'execució					
				⊕ Tests o bateries de tests					

Quadre 3. Classificació dels procediments d'avaluació possibles d'utilitzar en educació física
Extret de D. Blázquez (1990) i modificat per J. Díaz (1992)

ha de guiar i centrar la valoració dels resultats, presos sempre en relació amb les pròpies possibilitats de l'alumne i al punt de partida de cadascun.

Com es poden avaluar els diferents elements i capacitats?

Són molts els instruments i els procediments d'avaluació que podem utilitzar, l'elecció ha d'estar condicionada a les necessitats dels diferents aspectes o elements avaluats. En educació física, a causa del variat repertori de conductes i aspectes de l'individu que interessa conèixer, es fa difícil escollir, en cada cas, la tècnica o el procediment més adequat.

A causa d'aquesta gamma de possibles conductes i capacitats susceptibles de

ser mesurades en educació física, s'han generalitzat dos grans tipus d'avaluació: L'avaluació Objectiva i l'avaluació subjectiva, les quals, comporten dues tècniques diferents de mesurament: quantitatives i qualitatives. Totes dues són correctes per al nou sistema educatiu, si bé recomanem saber arribar a delimitar el percentatge de cada una d'elles en les diferents avaluacions i la seva adequació i idoneïtat als aspectes motrius que volem conèixer.

L'avaluació subjectiva està fonamentada en l'emissió d'un judici per part de l'observador d'acord amb l'experiència o els coneixements que tingui. Engloba tots aquells procediments la finalitat dels quals és l'observació de la conducta, i existeix tota una gamma

que va dels més subjectius (procediments d'apreciació), als menys subjectius (procediments de verificació). L'avaluació objectiva és el resultat de la utilització de procediments i proves que poden ser qualificades sense que intervinguin apreciacions de l'observador o avaluador. Engloben tota una sèrie d'instruments que, dins de l'objectivitat, van dels menys objectius als de màxima objectivitat. Són coneguts com a procediments d'experimentació.

La tècnica quantitativa és aquella que es basa en una escala de mesura física i permet quantificar qualsevol element que interessi. La tècnica qualitativa fa referència a una escala de mesura més de tipus mental i depèn de l'apreciació del professor.

En el següent quadre es mostren una sèrie de procediments d'avaluació classificats d'acord amb la seva subjectivitat/objectivitat i especificant la seva idoneïtat per utilitzar-los amb els diferents elements objecte de l'avaluació en educació física.

El professor ha de seleccionar els més adequats en funció de l'objecte que interressi avaluar, de la finalitat que persegueixi i dels aspectes concrets que li interressi conèixer, però sempre elaborats i adaptats a les característiques dels alumnes i als objectes i continguts plantejats (vegeu quadre 3).

Suggeriments pràctics per a l'avaluació

És quasi impossible arribar a definir tots i cadascun dels diferents elements, capacitats o continguts possibles de ser avaluats en l'àmbit de l'educació física i de l'esport. Aquest problema s'accentua si ens atenem a la diversitat de currículums que la reforma educativa garanteix en funció de cada situació i circumstància i a les múltiples seqüències dels blocs de continguts que es poden arribar a realitzar.

En un intent d'aclarir i donar una orientació pràctica de les formes més aconsellables de dur a terme l'avaluació de cada cas, prendrem, com a punt de par-

ENSENYAMENT PRIMARI**Continguts de procediments***Control i consciència corporal:*

- Control tònic. Control de la respiració.
- Ajustament postural.
- Orientació en l'espai. Orientació en el temps. Ritme.

Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Objectiva i Subjectiva
Tècnica.....>	- Predominantment qualitativa
Referència temporal.....>	- Avaluació inicial i formativa
Avaluació del.....>	- Procés
Participació de l'alumne.....>	- No, només del professor
Instruments aconsellables.....>	- Llistes de control i observació de la conducta
	- Escales de desenvolupament
	- Tests i graelles de tests

Execució d'habilitats coordinatives:

- Execució d'habilitats motrius bàsiques i habilitats motrius específiques.

Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Objectiva i Subjectiva
Tècnica d'observació.....>	- Qualitativa i quantitativa
Referència temporal.....>	- Procés en les habilitats bàsiques i del producte en algunes habilitats específiques
Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació
Instruments aconsellables.....>	- Escales de classificació o puntuació
	- Procediments de verificació

Utilització de les capacitats condicionals:

- Aplicació de la força incidint en el component coordinatiu.
- Increment de la resistència general.
- Manteniment de la flexibilitat.
- Increment de la velocitat.

Referència comparativa.....>	- Criterial (de vegades pot ser normativa)
Tipus d'observació.....>	- Objectiva
Tècnica.....>	- Quantitativa
Referència temporal.....>	- Avaluació inicial, formativa i sumativa.
Avaluació del.....>	- Procés i del producte.
Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació.
Instruments aconsellables.....>	- Graelles de tests de condició física i salut.

Expressió corporal i dramatització:

- Expressió d'emocions i sentiments.
- Creativitat motora.
- Representació de personatges, objectes i situacions.

Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Subjectiva
Tècnica.....>	- Qualitativa.
Referència temporal.....>	- Avaluació formativa.
Avaluació del.....>	- Procés
Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació i autoavaluació.
Instruments aconsellables.....>	- Registre anecdòtic.
	- Registre d'esdeveniments
	- Llistes de control

Realització de jocs

- Execució de jocs simbòlics i dramàtics, sensorials i perceptius, de cooperació i oposició i jocs tradicionals.

Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Subjectiva
Tècnica.....>	- Qualitativa
Referència temporal.....>	- Avaluació formativa
Avaluació del.....>	- Procés (en els jocs d'iniciació esportiva també es pot avaluar el producte)
Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació i avaluació recíproca.
Instruments aconsellables.....>	- Llistes de control
	- Escales descriptives.
	- Procediments de verificació.

Continguts de fets, conceptes*Esquema corporal:*

- L'estructura corporal.
- La funcionalitat orgànica.
- Les possibilitats perceptives.
- Consciència del propi moviment i de la postura.

Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Objectiva
Tècnica.....>	- Quantitativa
Referència temporal.....>	- Avaluació inicial i sumativa
Avaluació del.....>	- Producte
Participació de l'alumne.....>	- No, només del professor.
Instruments aconsellables.....>	- Proves de correspondència
	- Proves d'identificació

Organització de l'espai i del temps:

- Nocions relacionades amb la pròpia orientació.
- Nocions de relació entre el cos, els objectes i l'espai exterior.
- Domini de l'espai gràfic.
- Nocions relacionades amb el temps. El ritme.
- Estructuració espàcio-tempral.

Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Objectiva
Tècnica.....>	- Quantitativa
Referència temporal.....>	- Avaluació inicial i sumativa
Avaluació del.....>	- Producte
Participació de l'alumne.....>	- No, només del professor.
Instruments aconsellables.....>	- Proves de correspondència
	- Proves d'identificació

Habilitats motrius específiques

- Esports i danses com a elements culturals

Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Objectiva
Tècnica.....>	- Quantitativa
Referència temporal.....>	- Avaluació inicial i sumativa
Avaluació del.....>	- Producte
Participació de l'alumne.....>	- No, només professor
Instruments aconsellables.....>	- Proves de correspondència
	- Proves d'identificació
	- Proves de veritable/fals

Quadre 4.

Expressió i comunicació

– El cos com a mitjà de comunicació: expressió i comprensió.

Referència comparativa.....>	– Criterial
Tipus d'observació.....>	– Subjectiva
Tècnica.....>	– Quantitativa
Referència temporal.....>	– Avaluació inicial i sumativa
Avaluació del.....>	– Producte
Participació de l'alumne.....>	– Heteroavaluació
Instruments aconsellables.....>	– Escales ordinals
	– Escales gràfiques

El joc

– Jocs tradicionals i populars

Referència comparativa.....>	– Criterial
Tipus d'observació.....>	– Objectiva
Tècnica.....>	– Quantitativa
Referència temporal.....>	– Avaluació inicial i sumativa
Avaluació del.....>	– Producte
Participació de l'alumne.....>	– Heteroavaluació.
Instruments aconsellables.....>	– Proves de correspondència
	– Proves de identificació
	– Proves de veritable/fals

Continguts de valors, actituds i normes

- Acceptació i estimació del propi cos.
- Iniciativa en l'acció.
- Organització i constància en l'activitat motriu.
- Gust i satisfacció per l'activitat física.
- Esforç per vèncer les dificultats superables. Autosuperació personal.
- Valoració de la higiene i la salut.
- Motivació cap a la comunicació corporal.
- Acceptació i respecte a la diversitat física, d'opinió i d'acció.
- Responsabilitat en relació a les normes.
- Respects a la natura, a les instal·lacions i al material.

Referència comparativa.....>	– Criterial
Tipus d'observació.....>	– Subjectiva i objectiva
Tècnica.....>	– Quantitativa i qualitativa.
Referència temporal.....>	– Avaluació formativa
Avaluació del.....>	– Producte
Participació de l'alumne.....>	– Heteroavaluació.
Instruments aconsellables.....>	– Registre anecdòtic
	– Llistes de control
	– Escales gràfiques

ENSENYAMENT SECUNDARI

Continguts de procediments

Habilitats motrius:

- Utilització de les diferents habilitats motrius per aplicar-les posteriorment a l'aprenentatge de tècniques, habilitats i destreses específiques.
- Adequació de les habilitats de girs, salts, desplaçaments i equilibris i les seves combinacions en situacions de complexitat creixent.

Referència comparativa.....>	– Criterial
Tipus d'observació.....>	– Subjectiva
Tècnica.....>	– Quantitativa i qualitativa

Referència temporal.....>	– Avaluació inicial, formativa i sumativa
Avaluació del.....>	– Procés en les habilitats motrius bàsiques i del producte en algunes habilitats i destreses específiques.
Participació de l'alumne.....>	– Heteroavaluació.
Instruments aconsellables.....>	– Escales de classificació o puntuació.
	– Procediments de verificació.
	– Tests i graells de tests.

Exercitació de qualitats físiques:

- Exercitació de les diferents qualitats físiques bàsiques: força, resistència, velocitat i flexibilitat.
- Aplicació d'alguns sistemes d'entrenament de les qualitats físiques bàsiques per desenvolupar la pròpia condició física.

Referència comparativa.....>	– Criterial i de vegades normativa.
Tipus d'observació.....>	– Objectiva
Tècnica.....>	– Quantitativa
Referència temporal.....>	– Avaluació inicial, formativa i sumativa
Avaluació del.....>	– Procés i del producte
Participació de l'alumne.....>	– Heteroavaluació i avaluació recíproca.
Instruments aconsellables.....>	– Graells de tests de condició física i salut.

Tècniques d'expressió corporal:

- Pràctiques d'accions motrius amb ritmes i composicions musicals.
- Tècniques de relaxació.
- Pràctiques de comunicació corporal espontània.
- Tècniques d'expressió corporal amb mobilitat i coordinacions diverses.

Referència comparativa.....>	– Criterial
Tipus d'observació.....>	– Subjectiva
Tècnica.....>	– Quantitativa i qualitativa
Referència temporal.....>	– Avaluació formativa i sumativa
Avaluació del.....>	– Procés i del producte.
Participació de l'alumne.....>	– Heteroavaluació i autoavaluació
Instruments aconsellables.....>	– Escales de classificació i puntuació.
	– Procediments de verificació.

Pràctica d'activitats físico-esportives

- Execució de gestos tècnics del joc i esports col·lectius amb oposició-cooperació, de cooperació, d'oposició i dels individuals sense oposició.
- Utilització de les decisions estratègiques en el joc i els esports amb oposició-cooperació i els d'oposició.
- Aplicació de les normes i regles en els jocs i els esports amb oposició-cooperació, amb oposició i sense oposició.
- Pràctica d'activitats físiques no reglamentades, primordialment en la natura.
- Descobriment i pràctica de diferents jocs tradicionals.

Referència comparativa.....>	– Criterial i de vegades normativa
Tipus d'observació.....>	– Subjectiva i objectiva
Tècnica.....>	– Quantitativa i qualitativa
Referència temporal.....>	– Avaluació inicial, formativa i sumativa
Avaluació del.....>	– Producte en els esports

Quadre 4.

Participació de l'alumne.....>	- Procés en els jocs no esportius o en les activitats no reglamentades. - Segons el contingut a avaluar pot ser: heteroavaluació, avaluació, recíproca i autoavaluació.	Referència comparativa.....>	- Criterial
Instruments aconsellables	- Escales descriptives - Registres d'esdeveniments - Cronometratge - Mostreig del temps - Registre d'interval	Tipus d'observació.....>	- Objectiva
		Tècnica.....>	- Quantitativa i qualitativa.
		Referència temporal	- Avaluació inicial, formativa i sumativa
		Avaluació del	- Producte
		Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació.
		Instruments aconsellables	- Proves d'evocació
			- Proves de veritable/fals.
			- Proves o qüestionaris d'elecció múltiple.
			- Proves de correspondència.
			- Proves d'identificació
			- Exàmens escrits i orals.
			- Entrevistes
			- Escales gràfiques
Continguts de fets, conceptes i sistemes		Continguts de valors, actituds i normes	
<i>Adequació del cos en l'activitat física:</i>		<i>Valoració del propi cos:</i>	
- Condicionament físic general: les qualitats físiques bàsiques. - Principals adequacions dels aparells i sistemes del cos humà a la realització d'exercici o activitats física i esportiva. - Repercussions de l'activitat física en la millora de la salut i la qualitat de vida.		- Acceptació, valoració i respecte del propi cos. - Atenció a la salut i a la higiene personal. - Valoració dels efectes positius de les activitats físiques.	
Referència comparativa.....>	- Criterial	Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Objectiva	Tipus d'observació.....>	- Objectiva i subjectiva
Tècnica.....>	- Quantitativa i qualitativa.	Tècnica.....>	- Quantitativa
Referència temporal	- Avaluació inicial i sumativa	Referència temporal	- Avaluació formativa
Avaluació del	- Producte	Avaluació del	- Procés
Participació de l'alumne.....>	- No, només del professor.	Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació i autoavaluació.
Instruments aconsellables	- Proves d'evocació	Instruments aconsellables	- Registre anecdòtic
	- Llistes de control		- Llistes de control
	- Proves de veritable/fals		- Entrevistes.
	- Proves o qüestionaris d'elecció múltiple.		- Escales gràfiques
	- Proves de correspondència		
	- Proves d'identificació		
	- Exàmens escrits i orals		
	- Entrevistes		
<i>Expressió corporal:</i>		<i>Valoració de la comunicació amb els altres:</i>	
- Comunicació corporal - Tècniques d'expressió corporal. - Creativitat corporal.		- Tolerància envers els comportaments dels altres. - Acceptació dels resultats en els jocs i en l'esport. - Preocupació per aconseguir metes comunes. - Acceptació de les regles i normes de l'activitat física.	
Referència comparativa.....>	- Criterial	Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Subjectiva	Tipus d'observació.....>	- Objectiva i subjectiva
Tècnica.....>	- Qualitativa.	Tècnica.....>	- Quantitativa i qualitativa.
Referència temporal	- Avaluació inicial i sumativa	Referència temporal	- Avaluació formativa
Avaluació del	- Producte	Avaluació del	- Procés
Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació.	Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació i autoavaluació.
Instruments aconsellables	- Exàmens	Instruments aconsellables	- Registre anecdòtic
	- Entrevistes		- Llistes de control
	- Escales gràfiques.		- Entrevistes.
			- Escales gràfiques
			- Tècniques sociomètriques.
<i>Jocs i esports:</i>		<i>Respecte per l'entorn:</i>	
- Principals gestos tècnics dels esports i jocs col·lectius. - Regles i normes dels esports i dels jocs col·lectius seleccionats. - Principis de la comunicació motriu i d'estratègia respecte dels jocs i esports col·lectius. - Jocs i esports d'oposició. Característiques generals. - Regles i normes dels esports i jocs d'oposició. - Regles i normes dels esports i jocs d'oposició. - Jocs i esports individuals sense oposició. - Regles i normes dels esports individuals sense oposició. - Activitats físiques en la natura en diversos medis. - Jocs tradicionals i esports populars: del municipi, de la comarca, de Catalunya. - Jocs i esports com a elements culturals.		- Respecte envers l'entorn natural i urbà. - Preocupació i respecte per la utilització adequada del material i de les instal·lacions.	
Referència comparativa.....>	- Criterial	Referència comparativa.....>	- Criterial
Tipus d'observació.....>	- Objectiva i subjectiva	Tipus d'observació.....>	- Objectiva i subjectiva
Tècnica.....>	- Quantitativa i qualitativa	Tècnica.....>	- Quantitativa i qualitativa
Referència temporal	- Avaluació formativa	Referència temporal	- Avaluació formativa
Avaluació del	- Procés	Avaluació del	- Procés
Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació i autoavaluació.	Participació de l'alumne.....>	- Heteroavaluació i autoavaluació
Instruments aconsellables	- Registre anecdòtic	Instruments aconsellables	- Registre anecdòtic
	- Llistes de control		- Llistes de control
	- Entrevistes.		- Entrevistes
	- Escales gràfiques		- Escales gràfiques
	- Tècniques sociomètriques.		- Tècniques sociomètriques.

Quadre 4.

tida, els blocs de continguts establerts, amb caràcter prescriptiu, pel Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya per al primer nivell de concreció.

Després de seleccionar cadascun dels blocs de continguts de l'ensenyament primari i secundari en cada un dels seus àmbits, proposarem alguns dels instruments d'avaluació i formes de procedir que ens semblen més aconsellables de ser utilitzats per a cada cas (vegeu quadres, 4 y 5).

Conclusions

Malgrat que de vegades, moltes de les accions i dels procediments aquí descrits no els realitzem de forma conscient quan avaluem, d'alguna manera, aquests estan implícits en el propi procés. És necessari que de tant en tant el professor realitzi una reflexió intencionada sobre els diferents mecanismes que intervenen en el procés d'avaluació, plantejant-se com a preguntes els enunciats de les diferents parts del treball.

Estic avaluant en els alumnes tots els aspectes necessaris i els que jo vaig plantejar al principi del període d'ensenyament/aprenentatge?

Realitzo les avaluacions al moment oportú i complint les finalitats temporals?

Utilitzo les tècniques i els procediments adequats a cada situació i necessitat?

La revisió constant d'aquestes qüestions ens ajudarà a realitzar una avaluació conseqüent amb el nou sistema educatiu i a plantejar l'ensenyament d'una manera constructivista i amb significativitat per als alumnes.

Bibliografia

ANTÚNEZ, S. *Del projecte educatiu a la programació d'aula*, Ed. Graó, Barcelona, 1991.

1) Llista de control

Alumne: _____ Curs: _____
Contingut: Llançaments Nivell: _____ U.D. o Crèdit: _____

Variables a observar	Sí	No	A vegades	Data
És capaç de passar amb diferents mòbils.				
És capaç de passar amb diferents segments corporals.				
En les passades, dona una trajectòria correcta al mòbil.				
Fa la passada en els moments oportuns.				
És capaç de rebre correctament els mòbils				
És capaç de passar un mòbil després de rebre'l				
Ateny l'objectiu en els llançaments.				
Controla la trajectòria dels mòbils llançats.				
Realitza llançaments amb un ajust corporal correcte.				
Aconsegueix donar direcció i efectivitat en els llançaments.				
Aconsegueix efectivitat en els llançaments amb diferents mòbils.				
Es col·loca correctament per interceptar mòbils llançats per altres companys.				
Sap coordinar la rebuda o passar un mòbil amb altres accions.				
Es col·loca en els llocs idonis per poder passar i rebre.				

2) Escala gràfica

Alumne: _____ Curs: _____

Durant el joc, té gestos i actituds d'esportivitat?

Sempre Habitualment De vegades Alguna vegada Mai 0
5 4 3 2 1

Va a classe d'E.F. amb la roba i el material adequats?

Sempre Habitualment De vegades Alguna vegada Mai 0
5 4 3 2 1

Utilitza estratègies de cooperació en els jocs i esports col·lectius?

Sempre Habitualment De vegades Alguna vegada Mai 0
5 4 3 2 1

3) Registre anecdòtic:

Alumne: _____ Curs: _____

Data	Fet observat	Interpretació
16/10/92	En les activitats que impliquen un treball de resistència sol posar excuses per no fer-les	Intenta evitar de fer aquestes activitats per no cansar-se i per no ser capaç de mantenir l'esforç.
22/11/92	Quan té la pilota no la comparteix amb els companys i demostra un joc individualista	Té un caràcter individualista i no es relaciona ni mostra interès pels companys.

Quadre 5a. Exemples de diferents instruments d'avaluació

4) Escala descriptiva

Alumne: _____ Curs: _____

Contingut: Salt de longitud Nivell: _____ U.D. o Crèdit _____

	Nivell 1	Nivell 2	Nivell 3	Nivell 4	Nivell 5
Cursa d'aproximació	No sap ni aconseguir taconar correctament la cursa.	De vegades fa un taconament aproximat de la cursa.	Sap taconar la cursa però només a vegades ho fa correctament.	Generalment aconseguir correctament el taconament de la cursa.	La majoria de les vegades aconseguir taconar correctament la cursa.
	No assoleix la velocitat adequada ni una acceleració correcta	De vegades l'acceleració és correcta però no assoleix la velocitat necessària	Realitza bé l'aproximació i de vegades dóna la velocitat adequada.	Generalment assoleix fer la cursa d'aproximació amb la progressió adequada.	Fa correctament l'acceleració i assoleix la velocitat adequada.
Batuda	No aconseguir fer la batuda en la taula ni té una tècnica correcta d'execució.	A vegades encerta la taula però no te seguretat en l'execució i no dóna la força adequada.	La majoria de les vegades fa la batuda a la taula però amb una tècnica deficiente. No enllaça la batuda amb la cursa d'aproximació.	Fa correctament la batuda en la taula però de vegades no l'enllaça correctament amb la cursa d'aproximació.	La majoria de les vegades fa correctament la batuda al seu lloc i amb la tècnica adequada.
	No sap com es fa la batuda	Fa la batuda indistintament amb l'un o l'altre peu de manera incorrecta.	Generalment fa la batuda amb el peu correcte però li falta la tècnica correcte.	Té una tècnica correcta en l'execució però li falta coordinar la cursa-batuda fase aèria.	Sap fer correctament la batuda i aprofitar les forces provocades per la mateixa i la cursa d'aproximació.

5) Prova de veritable/fals

Alumne: _____ Curs: _____

Contingut: Handbol U.D. o Crèdit _____ Data: _____

L'equip d'handbol consta de 6 jugadors	Veritable Fals
Si un jugador passa al porter del seu equip es produeix un penalt	Veritable Fals
El porter es pot moure i jugar per tota la pista	Veritable Fals
Els penalts es llancen des d'una distància de 10 m.	Veritable Fals

Quadre 5b.

ANTÚNEZ, S. *El projecte educatiu de centre*, Ed. Graó, Barcelona, 1988.

ANTÚNEZ, S. i GAIRIN, J. *El projecte educatiu*, Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, Col·lecció Eines de Gestió, 1990.

ARNOLD, J. *Educación física, movimiento y currículum*, Ed. Morata, Madrid, 1991.

BLÁZQUEZ, D. *Evaluar en Educación Física*, INDE publicaciones, Barcelona, 1990.

CASTAÑER, M. i CAMERINO, O. *La educación física en la enseñanza primaria*, INDE publicaciones, Barcelona, 1991.

CASTAÑER, M. i CAMERINO, O. *Unidades didácticas para primaria I*, Inde publicaciones, Barcelona, 1992.

CAZORLA, G. *Evaluation de la valeur physique*. Travaux et recherches en EPS, núm. 7, 1984.

COLL, C. *Hacia la elaboración de un modelo de diseño curricular*. Cuadernos de pedagogía, núm. 139.

COLL, C. *Los niveles de concreción en el diseño curricular*. Cuadernos de pedagogía, núm. 139.

COLL, C. *Marc curricular per a l'ensenyament obligatori*. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, 1986.

FERNÁNDEZ, G. i NAVARRO, V. *Diseño curricular en educación física*. INDE publicaciones, Barcelona, 1988.

FERNÁNDEZ-SARRAMONA *Tecnología didáctica*, Ed. CEAC, Barcelona, 1977.

GROSSER, M. i STARISCHKA, S. *Test de la condición física*. Ed. Martínez Roca, Barcelona, 1988.

KIRK, D. *Educación física y currículum*. Servicio de publicaciones de la Universidad de Valencia, València, 1991.

LAFOURCADE, O.D. *Evaluación de los aprendizajes*. Ed. Kapeluz, Buenos Aires, 1973.

LITWIN-FERNÁNDEZ. *Medidas, evaluación y estadísticas aplicadas a la educación física*. Ed. Stadium, Buenos Aires, 1974.

NOVAK, J.D. i GOWIN, D.B. *Aprendiendo a aprender*. Ed. Martínez Roca, Barcelona, 1988.

PIERON, M. *Didáctica de las actividades físicas y deportivas*. Ed. Gymnos, Madrid, 1988.

SÁNCHEZ BAÑUELOS, F. *Bases para una didáctica de la educación física y el deporte*. Ed. Gymnos, Madrid, 1986.

SARRAMONA, J. "Com formular els objectius pedagògics", *Revista Crònica d'Ensenyament*, núm. 41, Generalitat de Catalunya, 1991.

SARRAMONA, J. "Com determinar els continguts del currículum", *Revista Crònica d'Ensenyament*, núm. 43, Generalitat de Catalunya, 1991.

SARRAMONA, J. "Com avaluar la nova proposta curricular", *Revista Crònica d'Ensenyament*, núm. 43, Generalitat de Catalunya, 1992.

STUFFLEBEAM, D.L. *Evaluación sistemática*. Ed. Paidós, Buenos Aires, 1971.

Documents diversos

Cap a la Reforma. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament.

Cuadernos para la Reforma. Ed. Alhambra Longman.

L'Ensenyament secundari obligatori i el batxillerat en la nova proposta educativa. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, febrer 1991.

Libro Blanco para la Reforma Educativa. Ministerio de Educación y Ciencia, Madrid.

Orientacions per a l'elaboració d'un crèdit. Generalitat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, març 1992.

Ensenyament Secundari Obligatori. Disseny Curricular. Àrea d'Educació Física. Genera-

litat de Catalunya, Departament d'Ensenyament, desembre 1991.

Bibliografia seleccionada

BLÁZQUEZ, D. *Avaluar en Educació Física*. INDE publicaciones, Barcelona, 1990.

COLL, C. *Marc curricular per a l'ensenyament obligatori*. Generalitat de Catalunya; Departament d'Ensenyament, 1986.